

examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

Nu bij je boek
mijn.examenbundel.nl
Online oefenen, video's en meer

2024|2025

VWO

Nederlands

ThiemeMeulenhoff

#

**examen
bundel**

Slim leren, zeker slagen

**BESTEL
MET
STAPEL-
KORTING!**

Slim leren, zeker slagen met Examenbundel!

Oefenopgaven, samenvattingen, woordjes,
examentips en inspiratie: op examenbundel.nl
vind je alles om je optimaal voor te bereiden
op je examens.

#ikgazekerlagen #geenexamenstress examenbundel.nl

examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

2024 | 2025

M. Reints
P. Merkx

VWO

Nederlands

ThiemeMeulenhoff

Colofon

Auteurs

M. Reints
P. Merkx

Vormgeving binnenwerk

Maura van Wermeskerken, Apeldoorn

Opmaak

Crius Group, Hulshout

Redactie

Marinell Bruys, Hoogerheide

Over ThiemeMeulenhoff

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt slimme flexibele leeroplossingen met een persoonlijke aanpak. Voor elk niveau en elke manier van leren. Want niemand is hetzelfde.

We combineren onze kennis van content, leerontwerp en technologie, met onze energie voor vernieuwing. Om met en voor onderwijsprofessionals grenzen te verleggen. Zo zijn we samen de motor voor verandering in het primair, voortgezet en beroepsonderwijs.

Samen leren vernieuwen.

www.thiememeulenhoff.nl

Boek ISBN 978 90 06 48570 7

Pakket ISBN 978 90 06 31607 0

Eerste druk, eerste oplage, 2024

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort, 2024

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Zo werk je met deze Examenbundel

De eerste stap om vol vertrouwen je examen voor dit vak in te gaan heb je gezet! Deze Examenbundel is namelijk de beste voorbereiding, omdat je oefent met echte examenopgaven. Kijk hoe het werkt.

De indeling van het boek

De Examenbundel bestaat uit verschillende delen:

- **De oriëntatietoets:** krijg snel een eerste indruk hoe je scoort op de verschillende examenonderwerpen.
- **Deel 1 - Theorie met oefenopgaven:** de belangrijkste examenstof op een rijtje en oefeningen om de theorie meteen toe te passen.
- **Deel 2 - Examens met uitwerkingen:** oefen met hele examens met heldere uitleg van onze ervaren examendocenten.
- **Deel 3 - Examen 2024-I:** de generale repetitie voor het echte examen. De antwoorden en uitwerkingen staan op mijnexamenbundel.nl.

Uitwerkingen

UITWERKINGEN

Kijk de vragen na met de **uitwerkingen**. Daarin staat het juiste antwoord. Maar belangrijker: je krijgt duidelijke uitleg waaróm dit het juiste antwoord is en hoe je daar komt.

Zo oefen je én leer je tegelijk!

Online oefenen met Mijn Examenbundel

Bij dit boek hoort een online omgeving: **mijnexamenbundel.nl**. Het boek en Mijn Examenbundel werken met elkaar samen.

Maak de balans op

Leren en oefenen

Ook handig

Boek

- oriëntatietoets maken
- hele examens maken
- theorie met oefenopgaven
- handige begrippenlijst argumentatieve vaardigheden
- onderwerpregister

Mijn Examenbundel

- nakijken oriëntatietoets
 - nakijken hele examens
- Je scores worden bewaard!*
- uitlegvideo's bij de theorie
 - extra oefenopgaven
- Je ziet je voortgang!*
- overzicht van de examenstof
 - hulpmiddelen
 - examentips
- Alle belangrijke info bij elkaar!*

Om optimaal gebruik te maken van boek én website, verwijst het boek op handige plekken naar mijnexamenbundel.nl.

Voorbeeld

Wil je weten hoe je de toets hebt gemaakt? De antwoorden staan op mijnexamenbundel.nl. Vul je punten in en bekijk je score per onderwerp. Je scores worden bewaard.

Activeer direct je code voor Mijn Examenbundel

Ga nu naar mijnexamenbundel.nl en maak meteen je account aan. Met de **activatiecode** die je per mail hebt ontvangen of via de ELO van je school, heb je toegang tot alle extra's die bij je boek horen.

Gebruik ook Samengevat

Wil jij je nóg beter voorbereiden op het eindexamen? Combineer **Examenbundel** dan met **Samengevat** - alle examenstof kort en bondig in één boek.

Heel veel succes!

Namens team Examenbundel heel veel succes met je examens! #slimlereniszekerslagen

Heb je een vraag of opmerking over deze Examenbundel? Ga dan naar examenbundel.nl/contact.

Opmerking

De overheid stelt de regels op voor het examen. Bijvoorbeeld wat de examenonderwerpen zijn, welke hulpmiddelen je mag gebruiken en wanneer het examen is. De auteurs en uitgever hebben deze Examenbundel met grote zorg samengesteld. Soms veranderen de regels van de overheid echter of worden er nieuwe afspraken gemaakt over wat die regels betekenen. Raadpleeg daarom altijd je docent of onze website www.examenbundel.nl voor actuele informatie die voor jouw examen van belang is.

7 Oriëntatietoets

19 Deel 1 Theorie met oefenopgaven

- 21 1 Het centraal examen
- 23 2 Taalgebruik en aantal woorden
- 25 3 Signaalwoorden en signaalzinnen
- 26 4 Tekstsoort en schrijfdoel
- 27 5 Intentie van de schrijver,
stijlmiddelen en figuurlijk
taalgebruik, framing
- 29 6 Citeren en met eigen woorden
- 31 7 Hoofdgedachte en hoofdvraag
- 33 8 Samenvatten
- 35 9 Functie van tekstgedeelte
- 39 10 Standpunt en argumenten
- 41 11 Argumentatie en
argumentatieschema's
- 43 12 Drogredenen
- 45 13 Aanvaardbaarheid van
argumentatie, werken met
scenario's
- 49 14 Belangrijke begrippen

- 54 Oefenopgave A
- 58 Oefenopgave B
- 62 Uitwerkingen

65 Deel 2 Examens met uitwerkingen

67 Tips bij het maken van het examen Nederlands

2021-I

- 69 Tekst 1: *We leren (n)iets van de
geschiedenis*
- 78 Tekst 2: *De fata morgana van een
basisinkomen*
- 81 Tekst 3: *Stiekem ben ik een docent*
- 84 Uitwerkingen

2021-II

- 96 Tekst 1: *We kunnen echt niet om
kernenergie heen*
- 99 Tekst 2: *Kernenergie? Dat is
wensdenken*
- 102 Tekst 3: *Botsende idealen blijven
geloofwaardig*
- 105 Tekst 4: *Misschien eerst eens
begrijpen wat ons
overkomen is*
- 110 Uitwerkingen

2021-III

- 119 Tekst 1: *Mag het een tikje minder
spontaan, alstublieft?*
- 126 Tekst 2: *Pillen slikken of pillen
schrijven? Taal als
geneesmiddel*
- 130 Tekst 3: *Waarom meer vakantie voor
meer werkstress zorgt*
- 133 Tekst 4: *Lezenslust*
- 135 Uitwerkingen

2022-I

- 145 Tekst 1: *Alles is gemaakt om kapot te gaan*
 150 Tekst 2: *Damien Hirsts schitterende scheepswrak*
 155 Tekst 3: *Data zijn duur*
 158 Tekst 4: *Lekker leerlingen lastigvallen*
 161 Uitwerkingen

2022-II

- 171 Tekst 1: *Hier word je het gelukkigst*
 178 Tekst 2: *Geld maakt gelukkig*
 182 Tekst 3: *Niet waar de robots bij zijn*
 186 Uitwerkingen

2022-III

- 196 Tekst 1: *Juist door ver te reizen help je de wereld*
 202 Tekst 2: *Wij zijn niet ons brein, maar wel onze boekenkast*
 206 Tekst 3: *Breindrijverij*
 210 Tekst 4: *Denkfout*
 212 Uitwerkingen

2023-I

- 222 Tekst 1: *De Malediven verdwijnen, maar onze consumptiedrift niet*
 226 Tekst 2: *Reizen is het nieuwe roken? Niet meer reizen is misschien wel schadelijker*
 230 Tekst 3: *Internationale ervaring bevordert creativiteit op het werk*
 234 Tekst 4: *De selfie-rage getuigt van een grote honger om gezien te worden*
 237 Uitwerkingen

2023-II

- 247 Tekst 1: *Leven in een filterbubbel. Wil je dat?*
 251 Tekst 2: *Alles doen en voelen*
 255 Tekst 3: *'Vrouwelijkheid' in taal zegt niet zoveel*
 258 Tekst 4: *Mensen willen graag kiezen, maar zijn er helemaal niet zo goed in*
 261 Uitwerkingen

**271 Deel 3
Examen 2024-I****273 2024-I****Bijlagen**

Register
 Cijferbepaling deel 2

Hoe zou je het nu al doen op een examen? De oriëntatietoets geeft je een eerste indruk.

Oriëntatietoets

Historici, durf lessen te trekken!

(1) Het is droevig gesteld met de historische kennis van de gemiddelde Nederlander, dat weten we inmiddels wel. Het blijkt uit Citotoetsen, testjes
5 onder Tweede Kamerleden en uit een
wijdverbreide nostalgie – dat onstilbare verlangen naar een of ander Gouden Tijdperk waar we nauwelijks iets van weten, naar het schijnt
10 ergens in de zeventiende eeuw.

(2) Intussen blijven de schuldigen van het historische onbenul buiten schot. Dat zijn niet die onwetenden en nostalgici, de historici zelf zijn
15 verantwoordelijk. Er is immers geen vakgebied dat zichzelf zo gretig weg
relatieveert. In de professionele geschiedbeoefening heerst het dogma dat je van vroeger niets leren
20 kan. Immers: de geschiedenis herhaalt zich nooit. Er is altijd wel een of ander triviaal, en daarom juist weer cruciaal detail dat een tweede
keer net even anders loopt. In het
25 laboratorium van de geschiedkundige moet het verleden in een steriel vacuüm worden bestudeerd. Anders is het quatsch. Het wordt tijd dat de geschiedkundigen weer gaan doen
30 waarvoor de maatschappij hen nodig heeft: lessen trekken uit het verleden.

(3) De professionele historici voelen zich ongemakkelijk bij de toe-
genomen belangstelling van de leek.
35 Tijdens het vijfjaarlijkse congres van het *International Committee of Historical Sciences*, twee jaar geleden in Amsterdam, heerste het gevoel dat “hun vak wordt gegijzeld
40 door docenten die er te weinig van begrijpen en door politici die zich er te veel mee bemoeien”, zo

rapporteerde *nrc.next*.

(4) Maar ingrijpen is er niet bij. Ze
45 kijken lijdzaam toe hoe de populaire geschiedbeoefening wordt over-
genomen door de journalistieke
schoonschrijvers die geen last hebben van zulke scrupules.
50 Hoofdschuddend zien ze vanaf de zijlijn hoe, sinds Nederland zichzelf als een verwarde natie beschouwt, de geschiedenispolitiek oprukt. Onder oud-premier Balkenende,
55 afgestudeerd historicus, moest ‘ons’ verleden de motor van integratie worden en de nodige normen en waarden bijbrengen. Oud-minister Verhagen, nog zo’n geschiedenis-
60 klant, stelde voor een tempel ter ere van de nationale geschiedenis te bouwen. Dat minister-president Rutte, die ook al geschiedenis studeerde, geen geld overhad voor
65 dit Nationaal Historisch Museum, laat onverlet dat zijn partij de fameuze canon van de geschiedenis – het gedroomde panacee voor alle historische onkunde – verplicht wil
70 stellen.

(5) Dat de vaklui niet willen kletsen over ‘de Nederlander’ en zijn ‘identiteit’, niet willen meedoen aan de platte exercitie die geschiedenis-
75 politiek heet, dat pleit voor hen. Maar het ongemak van de professionele historicus komt ook voort uit zijn onvermogen iets over de actualiteit te zeggen. Als hij het al zou willen, zou
80 hij het niet kunnen, want voor zinvolle vergelijkingen tussen vroeger en nu moet bruikbaar vergelijkingsmateriaal worden geproduceerd. In al die stroeve proefschriften waar de

85 voetnoten en onleesbare zins-
constructies regeren en in al die
obscure maar toch zeer ‘prominente’
vaktijdschriften met meer
redacteuren dan lezers, gaat het
90 zelden over zaken van enig
maatschappelijk belang.

(6) Vier lange en eenzame jaren
duurt het promotietraject, dat als
enige toegang verschaft tot de
95 academische kaste. Aan het einde
van die rit staat een pil die door de
promovendus in eigen beheer moet
worden uitgegeven, omdat geen
uitgeverij zich eraan wil wagen.

100 Promoveren is een wedstrijdje in
trivialisieren, dat blijkt wel uit drie
successen die onlangs zijn geboekt
aan mijn alma mater, de Universiteit
Utrecht: de veelbewogen

105 (her)drukgeschiedenis van het
katholieke prentenboek *Pia
desideria*, de studie *Het voortleven
van de middeleeuwse ridderroman in
het zeventiende-eeuwse Frankrijk* en
110 *De hernieuwde interesse voor het
Zeeuwse platteland tussen 1750 en
1850*.

(7) In de agenda van de faculteit lees
ik ook dat er twee spraakmakende
115 conferenties aankomen over ‘de
dynamiek van het middeleeuwse
manuscript’ en over ‘identiteiten,
intertekstualiteit en performance in
de vroegmoderne zangcultuur’. Van
120 harte aanbevolen, mocht u een van
de tien mensen op de wereld zijn die
zich ervoor interesseren. Ach ja, de
aarde warmt op, de wereldwijde
ongelijkheid explodeert en de
125 economische crisis..., maar we
weten straks wel alles over de
invloed van ‘*intertextual patterns*’ in
vroegmoderne smartlappen op ‘*the
dynamic process of group formation*’.

130 **(8)** Er wordt, in Utrecht en elders, ook
wel onderzoek gedaan met meer

maatschappelijke relevantie, maar je
moet wel erg je best doen om die
artikelen te vinden in een hooiberg
135 van irrelevantie. Is dat erg?
Bierbrouwen en dressuur rijden
worden toch ook alleen maar voor de
lol gedaan? Waarom moet altijd alles
nut hebben? In dit geval heb ik toch
140 bezwaren. Hier beleven wel heel
weinig mensen lol aan, we betalen er
met z’n allen voor en mensen die
slim en geduldig genoeg zijn voor
een intertekstuele analyse van
145 vroegmoderne kroegkrakers, kunnen
ook een wezenlijke bijdrage leveren
aan de analyse van serieuze
problemen.

(9) Ik denk daarom dat het tijd is af te
150 kicken van de drang naar historische
kennis om die kennis zelf. ‘Nut’, dat
verboden woordje binnen de
geesteswetenschappen, zou weer op
een voetstuk moeten komen te staan.
155 En dan niet het ‘nut’ zoals over-
bodige universiteitsbestuurders dat
‘valoriseren’, maar gewoon, het nut
waar de noden van nu om vragen. De
historicus is prima in staat dat zelf te
160 bepalen. Neem alleen al de crisis: al
vijf jaar aan de gang, maar van het
geschiedkundig front geen nieuws.
Terwijl er zoveel vragen zijn. Waar
komt deze crisis vandaan? Hebben
165 we eerder zoiets meegemaakt?
Welke lessen kunnen we trekken uit
de vorige wereldcrises?

(10) De moderne historicus kan niet
zoveel met dit soort vragen. De
170 obsessie met de wetenschappelijke
statuur van de geschiedbeoefening,
ook wel ‘professionalisering’
genoemd, heeft dit soort vragen
grotendeels irrelevant gemaakt.
175 Geschiedenis is verworden tot een
opleiding voor het beweren van
uiterst precieze dingen over uiterst
oninteressante dingen. Zoals in wel

meer wetenschappen heeft ook hier
 180 de publicatiedrift toeslagen, waardoor
 het jargon welig tiert in steeds
 kleinere oplages. Tot overmaat van
 ramp vervlocht deze
 professionalisering zich met het
 185 postmodernisme¹⁾ en sindsdien is
 alles ‘tekst en interpretatie’ en is
 ieder moreel oordeel uit den boze.
 Dit heeft de maatschappelijke
 relevantie van de professionele
 190 geschiedbeoefening nog verder
 ondergraven.

(11) Eigenlijk zou het hele promotie-
 traject moeten worden afgeschaft, of
 in ieder geval grondig moeten
 195 worden herzien. Jonge, bevlogen
 historici in de kracht van hun leven
 vier jaar lang onderdampelen in de
 trivialiteit – dat verzin je toch niet?
 Zeker, er zijn genoeg redenen om
 200 terughoudend te zijn als historicus
 midden in de actualiteit. Als we echt
 zo veel zouden kunnen leren van het
 verleden, dan leefden we allang in
 het paradijs. Maar dat is nog geen
 205 reden om de geschiedbeoefening tot
 academisch hobbyisme te reduceren.
 Laat het vak het strijdtoneel zijn van
 originele, tegendraadse en zelfs
 ronduit partijdige analyses; laat de
 210 angst voor kleine vergissingen,
 anachronismen en sweeping
 statements niet langer regeren.
(12) Historische analogieën zijn

215 natuurlijk even vaak misleidend als
 verhelderend. De geschiedenis blijft
 een grabbelton. Het is net als bij de
 economische wetenschap – zoek een
 willekeurige mening uit en er zijn
 altijd wel een paar prominente
 220 historici die je de bijbehorende
 vergelijkingen met het verleden
 kunnen leveren. In bijvoorbeeld de
 kwestie Iran kan zowel de Irak-
 analogie als de München-analogie
 225 van pas komen. Ben je tegen
 ingrijpen dan zeg je: “Nee, niet doen,
 want Bush loog, het kostte 3.000
 miljard, honderdduizenden burger-
 slachtoffers, doe het niet!” Ben je
 230 voor ingrijpen dan zeg je: “Ja, nu
 doen, want 1938, want Chamberlain,
 want *appeasement*²⁾, o nee, dus nu
 bommen erop!” Quod erat
 demonstrandum³⁾.

235 **(13)** Gelukkig zitten er ook groene
 ballen in de grabbelbak van het
 verleden. Aan de historicus de taak
 om die er, volgens wetenschappelijke
 criteria, uit te vissen. Want over
 240 vrijwel al onze zorgen – de krediet-
 crisis, de klimaatcrisis, Europese
 (des)integratie, de multiculturele
 samenleving, privatiseringen,
 stijgende zorgkosten, populisme, de
 245 ‘Arabische Lente’, verloedering en
 wat niet meer – heeft de historicus
 iets zinnigs te zeggen.
(14) De historicus zou meer aandacht

noot 1 Het postmodernisme is een stroming in de filosofie en kunst die lang gekoesterde begrippen als waarheid en authenticiteit in twijfel trekt. Er zou volgens deze stroming geen geprivilegieerde manier zijn om tot kennis te komen.

noot 2 “Chamberlain, want appeasement”: Chamberlain was premier van Groot-Brittannië van 1937 tot 1940. Hij stond bekend om zijn appeasement-politiek: met behulp van diplomatiek overleg en gedoogbeleid probeerde hij, vergeefs naar achteraf bleek, een oorlog met nazi-Duitsland te voorkomen. Zijn appeasement-politiek, formeel vastgelegd in het Verdrag van München in 1938, was van meet af aan omstreden.

noot 3 Quod erat demonstrandum: hetgeen wat te bewijzen was. Deze uitdrukking wordt vaak aan het einde van een logische redenering gebruikt, bijvoorbeeld in de wiskunde, om aan te duiden dat hetgeen men wilde bewijzen, daadwerkelijk bewezen is.

250 moeten besteden aan politiek-
 maatschappelijke vraagstukken. Hij
 zou zich meer bezig moeten houden
 met de bestrijding van de
 geschiedvervalsing waar politici en
 255 journalisten zich om de haverklap
 aan schuldig maken. Bovendien zou
 hij – met de tegenwoordig nu
 eenmaal noodzakelijke vrijblijvend-
 heid – meer moeten oordelen en
 minder moeten afwachten: als hij het
 260 niet doet, dan doen anderen het wel.
 Voor Robert Fruin (1823-1899), de
 Herodotus van de Lage Landen,
 stond nog vast dat je van de
 geschiedenis kunt leren: die moet
 265 ‘stof tot nadenken’ opleveren. Zijn
 opvolger P.J. Blok (1855-1929)
 verzuchtte na het schrijven van zijn
Geschiedenis van het Nederlandse
volk (1923) dat het hem een “waarlijk
 270 nationale opgave en bron van
 onbeschrijfelijk genot” was geweest.
 Zo klef hoeft het niet, maar in Clio’s
 naam, een beetje relevanter mag

best. En leesbaarder. En leerzamer.
 275 **(15)** Waarom is het zo droevig
 gesteld met de historische kennis
 van de gemiddelde Nederlander? Het
 antwoord is eenvoudig: omdat de
 gemiddelde Nederlander de kennis
 280 die nu wordt aangeboden nergens
 voor nodig heeft. Historische
 argumenten spelen nauwelijks een
 rol van betekenis in de samenleving
 of het politieke debat. Terwijl we van
 285 de economische wetenschap de
 fijnste kneepjes krijgen
 voorgeschoteld – van *credit default*
swaps tot uitverdieneffecten – horen
 we zelden iets over de historische
 290 dimensie van de Europese Unie, het
 integratiedebat of missies zoals die in
 Kunduz. Geschiedenis is voor de
 meesten niet meer dan een vak op
 school of een stukje nostalgie, iets
 295 wat hoogstens van pas komt bij een
 spelletje Triviant. Het wordt tijd dat
 historici schuld bekennen en vaker
 iets nuttigs gaan doen.

naar: Rutger Bregman

uit: de Volkskrant, 29 september 2012

In de tekst *Historici, durf lessen te trekken!* kunnen achtereenvolgens de volgende delen worden onderscheiden:

deel 1: Een maatschappelijk probleem

deel 2: Situatieschets en oorzaken van het probleem

deel 3: Voorstellen voor oplossing van het probleem

deel 4: Relativering van het probleem

deel 5: Samenvatting

1 Bij welke alinea begint deel 2?

2 Bij welke alinea begint deel 3?

De tekst bevat verwijten aan historici en journalisten. Daarnaast worden in de tekst verwijten genoemd ten aanzien van drie andere beroepsgroepen, waaronder docenten.

- 3** Benoem de twee andere beroepsgroepen en geef aan welke verwijten aan de drie beroepsgroepen worden gemaakt. Neem hiertoe onderstaande tabel over en vul die verder in.

Beroepsgroep	Verwijt(en)
1 Docenten geschiedenis	
2	
3	

- 4** Wat is de belangrijkste functie die alinea 12 heeft ten opzichte van de omringende tekst?
Kies uit: afweging, conclusie, gevolgtrekking, oorzaak, samenvatting, tegenstelling, toegeving, uitwerking, verklaring, voorwaarde.

- 5** Wat is de belangrijkste functie die alinea 13 heeft ten opzichte van de voorgaande alinea?
Kies uit: afweging, conclusie, gevolgtrekking, nuancering, oorzaak, samenvatting, toegeving, uitwerking, verklaring, voorwaarde.

In alinea 6 kan een kritische lezer een overhaaste generalisatie zien.

- 6** Leg met verwijzing naar de gegeven argumentatie in de tekst uit waarom een kritische lezer hier die drogredenen kan zien.

'Waarom moet altijd alles nut hebben? In dit geval heb ik toch bezwaren.'
(regels 138-140)

- 7** Tegen welk aspect van het huidige historische onderzoek heeft de auteur in dit geval met name bezwaar?

Alinea 11 is te lezen als een zelfstandige redenering.

8 Benoem de functie van de afzonderlijke zinnen in deze redenering.

Neem daartoe de nummers uit onderstaand schema over en noteer per nummer de functie van de zin. Maak een keuze uit de volgende functies: aanbeveling, argument, bewering, constatering, gevolg, oorzaak, samenvatting, tegenwerping, toegeving, verklaring, voorbeeld.

Let op, je mag elke term maar één keer gebruiken.

1 Eigenlijk zou het hele promotietraject moeten worden afgeschaft, of in ieder geval grondig moeten worden herzien.	standpunt
2 Jonge, bevlogen historici in de kracht van hun leven vier jaar lang onderdompelen in de trivialiteit – dat verzin je toch niet?	
3 Zeker, er zijn genoeg redenen om terughoudend te zijn als historicus midden in de actualiteit.	
4 Als we echt zo veel zouden kunnen leren van het verleden, dan leefden we allang in het paradijs.	argument bij vorige zin
5 Maar dat is nog geen reden om de geschiedbeoefening tot academisch hobbyisme te reduceren.	
6 Laat het vak het strijdtoneel zijn van originele, tegendraadse en zelfs ronduit partijdige analyses; laat de angst voor kleine vergissingen, anachronismen en sweeping statements niet langer regeren.	

Het tekstfragment dat bestaat uit alinea 12 en 13 is te zien als een op zichzelf staande argumentatie met een impliciete conclusie.

9 Parafraseer deze argumentatie met de impliciete conclusie in de vorm van drie (deel)zinnen volgens onderstaand schema:

Weliswaar ... maar ... Daarom ...

Uit alinea 14 blijkt een specifieke opvatting over het uitspreken van een mening.

10 Citeer uit het tekstgedeelte dat bestaat uit alinea 9, 10 en 11 de zin waaruit het meest duidelijk blijkt wat de auteur volgens de tekst vindt van de hedendaagse opvatting over het uitspreken van een mening.

In alinea 4 wordt ervan uitgegaan dat geschiedenis een belangrijk punt is in de politiek, terwijl in alinea 15 wordt gesteld dat historische argumenten 'nauwelijks een rol van betekenis' hebben in de politiek.

Hier lijkt sprake van een tekstuele tegenstrijdigheid.

11 Leg uit waarom er geen sprake van een tegenstrijdigheid is.

Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 30 woorden.

- 12** Welke uitspraak over het verband tussen alinea 1 enerzijds en alinea's 14 en 15 anderzijds is de beste?
- A** In alinea 1 wordt een probleem geschetst en in alinea 14 en 15 worden daarvoor oorzaken genoemd en wordt daaruit een conclusie getrokken.
 - B** In alinea 1 wordt een probleem geschetst en in alinea 14 en 15 worden daarvoor een mogelijke oplossing en verklaringen gegeven.
 - C** In alinea 1 wordt een stelling geponeerd en in alinea 14 en 15 wordt die stelling herhaald en worden bijbehorende argumenten gegeven.
 - D** In alinea 1 wordt een stelling geponeerd en in alinea 14 en 15 wordt die stelling herhaald en wordt een samenvatting gegeven.

Verspreid in de tekst worden verschillende aanbevelingen gedaan aan historici.

- 13** Welke vier van onderstaande tien aanbevelingen worden in de tekst gedaan? Noteer de nummers.

Historici

- 1 moeten aantrekkelijker en boeiender schrijven over hun vak.
 - 2 moeten bewaken dat de geschiedenis correct wordt weergegeven.
 - 3 moeten hun werk leerzamer maken voor jongeren.
 - 4 moeten maatschappelijke relevantie van hun werk nastreven.
 - 5 moeten meer individueel verantwoordelijkheidsgevoel tonen.
 - 6 moeten meer voorbeelden aan de actualiteit ontlenu.
 - 7 moeten minder misleidende historische analogieën bieden.
 - 8 moeten politici adviseren over maatschappelijke vraagstukken.
 - 9 moeten terughoudend zijn met adviezen aan politici.
 - 10 moeten zich actiever opstellen in het maatschappelijk debat.
- 14** Welke van de volgende zinnen geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst weer?
- A** Historici hebben hun maatschappelijke taak veronachtzaamd en daarom wordt het tijd dat ze zich meer richten op verbanden tussen het heden en het verleden om op basis daarvan te adviseren over actuele maatschappelijke problemen.
 - B** Historici houden zich alleen met onbelangrijk historisch onderzoek bezig en daarom wordt het tijd dat ze meer onderzoek doen naar verbanden tussen het heden en het verleden om daarmee de politiek te kunnen adviseren.
 - C** Historici laten zich bij hun onderzoek te veel leiden door wat journalisten en politici van hun vak vinden en daarom wordt het tijd dat ze afstand nemen van die groepen om zich meer met maatschappelijke problemen bezig te houden.
 - D** Historici richten zich eenzijdig op het verleden en het wordt tijd dat ze op basis van onderzoek naar actuele maatschappelijke problemen voorspellen in welke richting de maatschappij zich het beste kan ontwikkelen.
- 15** Hoe kan de tekst het beste worden gekarakteriseerd?
- A** als een activerende tekst met polemiserende elementen
 - B** als een beschouwende tekst met betogende elementen
 - C** als een polemiserende tekst met beschouwende elementen

Tekst 2

Wat weerloos is, is niet per se van waarde¹⁾ (fragment)

(1) Een paar jaar geleden zag ik in de bioscoop *Into the Wild*, Sean Penns verfilming van het gelijknamige boek van Jon Krakauer. Boek en film volgen de laatste twee levensjaren van Chris McCandless. Nadat hij met mooie cijfers is afgestudeerd, drijft zijn weezin tegen de moderne, technologische consumptiemaatschappij hem weg van huis. Hij hunkert ernaar zich te verliezen in de ongerepte natuur. Het kost de kijker weinig moeite sympathie op te brengen voor zijn vlucht uit een verziekte, moderne wereld. De film is voor een groot deel een ode aan de natuur, een ode die ruikt naar het optimisme van de jaren zestig.

(2) Ook Frederik van Eeden, een bekende negentiende-eeuwse schrijver en dichter, stichtte zijn eigen kolonie, gedreven door het ideaal van een leven in een onbedorven natuurstaat. Hoewel deze en vergelijkbare ondernemingen steevast op een mislukking uitliepen, bleek het ideaal van de heilzame natuur tegenover een zieke en slechte cultuur gedurende de twintigste eeuw buitengewoon hardnekkig.

(3) Dit ideaal van een onbedorven natuurstaat blijkt ook in deze tijd nog steeds te bestaan. In 2002 zong cultuurfilosoof Ton Lemaire in het vuistdikke *Met open zinnen* de inmiddels bekende klaagzang van

plundering en vernieling van de aarde. Hij pleitte voor een gemeenschapsleven van kleinschalige landbouw en jacht, in harmonie met een heilzame natuur. En toch was er iets veranderd. Het steeds manifester worden van een ecologische crisis in de jaren zeventig en tachtig maakte dit ideaal feitelijk irrelevant. We konden moeilijk blijven dromen van een pastoraal bestaan op een aarde waar de ene na de andere dier- en plantensoort bezig was uit te sterven. Het geloof in de heilzaamheid van een door de mens onaangeraakte wildernis blijkt moeilijk houdbaar.

(4) Terwijl orthodoxe adepten van de mythe van het romantische natuurpurisme ons aanbevelen de natuur zo veel mogelijk te bevrijden van menselijke bemoeienissen, neemt gaandeweg het besef toe dat zoiets als een volkomen ongerepte natuur in Nederland vrijwel nergens meer bestaat en ook niet meer kan bestaan. Gedurende vijfhonderd jaar landbouwgeschiedenis is alles wat ooit moerassig, leeg en onherbergzaam land was allang bedijkt, drooggemalen, ingepolderd, ontgonnen, aangeharkt, beplant, bebost en uiteindelijk nuttig en bewoonbaar gemaakt. Zo raakten natuur en landleven hecht vergroeid met cultuur en geschiedenis. Het onderscheid tussen Natuur en Cultuur kan eigenlijk niet meer worden gemaakt.

naar: *Patrick van der Kroef*

uit: *De Groene Amsterdammer*, 9 februari 2012

noot 1

De titel is een verwijzing naar de dichtregel 'Alles van waarde is weerloos' uit het gedicht *De zeer oude zingt* van de Nederlandse dichter en beeldend kunstenaar Lucebert (1924-1994).

16 Vat tekst 2 samen in maximaal 55 woorden.

Uit je samenvatting moet duidelijk worden:

- welke visie natuurlpuristen hebben op de natuur;
- welk standpunt de auteur inneemt tegenover de natuurlpuristen;
- welke ontwikkeling in Nederland aan zijn standpunt ten grondslag ligt.

Wil je weten hoe je de toets hebt gemaakt? De antwoorden staan op mijnexamenbundel.nl. Vul je punten in en bekijk je score per onderwerp. Je scores worden bewaard.

De theorie is volledig
aangepast aan het nieuwste
examenprogramma, inclusief de
begrippenlijst argumentatieve
vaardigheden.

Deel 1

Theorie met oefenopgaven

1 Het centraal examen

Op het centraal examen Nederlands worden twee domeinen uit het examenprogramma getoetst: leesvaardigheid en argumentatieve vaardigheden voor zover het analyseren en beoordelen van een betoog betreft.

Het centraal examen Nederlands bestaat uit ongeveer vier teksten, overgenomen uit kranten en tijdschriften en van websites. Daarbij worden in totaal ongeveer 40 vragen gesteld. Soms is er in een vraag bij een tekst nog een tekstfragment opgenomen. Zo'n tekstfragment wordt een satelliettekst genoemd. Een satelliettekst gaat over hetzelfde onderwerp als de hoofdtekst, maar hij is geschreven door een andere auteur en geeft een andere kijk op het onderwerp.

Je gaat de satellietteksten inhoudelijk met de hoofdtekst vergelijken.

Je krijgt drie uur de tijd voor het beantwoorden van de vragen.

Het soort teksten dat je moet kunnen lezen en begrijpen, wordt als volgt omschreven:

algemene omschrijving	Je kunt een grote variatie aan teksten lezen over tal van onderwerpen uit de (beroeps)opleiding en van maatschappelijke aard en je kunt die in detail begrijpen.
tekstkenmerken	De teksten zijn complex en de structuur is niet altijd even duidelijk.
informatieve teksten	Je kunt informatieve teksten met een hoge informatiedichtheid lezen, zoals lange en ingewikkelde rapporten en gecondenseerde artikelen.
betogende teksten	Je kunt betogende teksten lezen waaronder teksten met een ingewikkelde argumentatie, of artikelen waarin de schrijver (impliciet) een standpunt inneemt of beschouwing geeft.

! Leestip

In de examens van de laatste jaren zijn teksten uit onderstaande informatiebronnen opgenomen. Vooral landelijke kranten en opiniebladen zijn populair. Lees af en toe een interessant artikel uit een van die bronnen. Het helpt je bij de voorbereiding van je examen.

Landelijke kranten	<i>NRC, de Volkskrant, Trouw</i>
Opinieweekbladen	<i>De Groene, Vrij Nederland, HP/De Tijd</i>

Vraagtypen

De paragrafen hierna geven een overzicht van de belangrijkste theorie. Je leest er over welke leesvaardigheden en argumentatieve vaardigheden je moet beschikken om het examen goed te kunnen maken. Je neemt daarbij ook kennis van de vraagtypen die op het examen veel voorkomen en van de wijze waarop je deze het beste kunt beantwoorden. Bij de theorie vind je oefenopgaven en een lijst met belangrijke begrippen. Achter in deze bundel staat een register waarin je de examenopgaven kunt opzoeken die aansluiten bij de paragrafen van deel 1. Heb je moeite met een bepaald vraagtype, besteed dan extra aandacht aan de examenopgaven die je via het register vindt.

Beoordeling

Je werk wordt beoordeeld aan de hand van een correctievoorschrift. In dat voorschrift staan de scorepunten die aan een antwoord worden toegekend.

Het cijfer dat je behaalt voor het centraal examen, bepaalt voor 50 procent je eindcijfer voor het vak Nederlands.

2 Taalgebruik en aantal woorden

Bij open vragen moet je taalgebruik correct zijn. Dat wil zeggen: in je antwoord mogen geen taal- en geen spelfouten voorkomen. Voor incorrect taalgebruik worden maximaal 4 scorepunten in mindering gebracht. Daarvoor geldt als aftrekgeregeling:

- bij 1 fout of 2 fouten krijg je 1 punt aftrek;
- bij 3 of 4 fouten krijg je 2 punten aftrek;
- bij 5 of 6 fouten krijg je 3 punten aftrek;
- bij 7 of meer fouten krijg je 4 punten aftrek.

Onder incorrecte formuleringen en onjuist taalgebruik wordt verstaan: spelfouten, verkeerd woordgebruik en fouten in de zinsbouw, inclusief verkeerde woordvolgorde. Als je steeds dezelfde fout maakt, worden die herhaalde fouten als afzonderlijke fouten meegeteld. Bij de beoordeling van de spelling wordt uitgegaan van de schrijfwijze volgens het Groene Boekje.

Ook als je antwoord inhoudelijk fout is en dus geen punten oplevert, wordt het op taalgebruik en spelling beoordeeld. Een inhoudelijk fout antwoord met taalfouten leidt dus tot puntenaftrek.

Bij open vragen wordt vaak gezegd dat je in een of meer volledige zinnen moet antwoorden. In dat geval kun je antwoorden met een volzin, maar een zelfstandig gebruikte bijzin is ook goed. Luidt de vraag bijvoorbeeld: 'Waarom mag je in dit geval wél klagen, volgens de tekst?', dan kan je antwoord zijn: 'Je mag in dat geval wel klagen omdat ze dan niet meer kunnen rondkomen.' Maar het is ook goed als je antwoordt: 'Omdat ze dan niet meer kunnen rondkomen.'

Moet je met een volledige zin antwoorden, dan wordt er een punt afgetrokken wanneer je met een zin antwoordt die niet volledig is. Je mag in dat geval ook geen telegramstijl gebruiken. Is je antwoord geheel in telegramstijl, dan wordt het hoe dan ook geheel fout gerekend en levert het je geen punten op.

Worden er volledige zinnen gevraagd, dan mag je niet citeren, ook niet verkort citeren.

Maar soms hoeft je bij een open vraag niet in volledige zinnen te antwoorden. Dan mag je ook met een woordgroep antwoorden. Bij zo'n vraag wordt alleen op de spelling gelet.

Gebruik je een kleine letter waar je een hoofdletter zou moeten gebruiken, zoals aan het begin van een zin, dan wordt er een punt afgetrokken. Voor het omgekeerde, als je ten onrechte een hoofdletter gebruikt in plaats van een kleine letter, geldt hetzelfde.

Bij de beoordeling van het taalgebruik en de spelling wordt er niet op gelet hoe je getallen schrijft. Je kunt ze uitschrijven (bijvoorbeeld 'veertien'), maar dat hoeft niet (bijvoorbeeld '14').

Soms staat er in de tekst zelf een spelfout. Neem je die fout over in je antwoord, dan kost dat je geen punten.

Je antwoorden worden niet beoordeeld op interpunctie.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden en dergelijke) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Bij open vragen wordt vaak aangegeven dat je voor je antwoord niet meer dan een bepaald aantal woorden mag gebruiken. Als je bij zo'n vraag een antwoord geeft dat het maximale aantal woorden overschrijdt, worden alleen die woorden die binnen het maximum vallen, beoordeeld. Anders gezegd: voor een goed antwoord dat te lang is, krijg je zelden alle punten. Houd je dus altijd aan het gegeven maximale aantal woorden.

In aansluiting op de vorige regel geldt het volgende. Als je de vraag herhaalt voordat je tot het antwoord komt, tellen de woorden tot aan het eigenlijke antwoord niet mee.

Besteed niet te veel tijd aan het tellen van het maximale aantal woorden dat je in het antwoord mag gebruiken. Vaak kun je het aantal gebruikte woorden wel inschatten. En: het gegeven aantal woorden is in de regel ruim bemeten. Maar als je twijfelt aan de lengte van je antwoord, tel dan zorgvuldig. Want als je antwoord maximaal 20 woorden mag tellen en je hebt er 24 gebruikt, dan tellen alleen de eerste 20 woorden als antwoord.

Blijf niet te ver onder het gegeven maximale aantal woorden. Als in een uitlegvraag een maximum van 35 woorden wordt genoemd, zal een antwoord van 8 woorden niet veel punten opleveren.

3 Signaalwoorden en signaalzinnen

Signaalwoorden geven het verband aan tussen (delen van) zinnen en tussen alinea's. Ze geven belangrijke informatie over de opbouw van een tekst of tekstgedeelte. Zo kunnen signaalwoorden een opsomming aankondigen of duidelijk maken dat er sprake is van een voorbeeld of een verklaring. Let er dus goed op: bij het maken van vragen bij een tekst én bij het schrijven van een samenvatting zijn signaalwoorden een belangrijk hulpmiddel.

Soorten en voorbeelden signaalwoorden

opsomming	ook, bovendien, verder, eveneens, dan, vervolgens, daarnaast, ten eerste ... ten tweede, zowel ... als
tegenstelling	maar, echter, toch, daarentegen, in tegenstelling tot, daar staat tegenover dat, enerzijds ... anderzijds
oorzaak-gevolg	daardoor, door, doordat, waardoor, zodat, te danken aan, te wijten aan, het gevolg van, ten gevolge van, de oorzaak hiervan is
reden/verklaring	want, omdat, daarom, waarom, namelijk, immers, aangezien
doel-middel	door middel van, met de bedoeling om, met behulp van, om te, daartoe, opdat
toelichting	denk hierbij aan, bijvoorbeeld, zo, dat komt voor bij, ter illustratie, dat is het geval bij
vergelijking	net als, zoals, zo ook, evenals, eveneens, eenzelfde, hetzelfde/dezelfde als, in vergelijking met, vergeleken met, soortgelijke
voorwaarde	als, indien, mits (op voorwaarde dat), tenzij (behalve wanneer), stel dat
conclusie	dan ook, dus, aldus, hieruit volgt, concluderend
samenvatting	kortom, samenvattend, alles bij elkaar genomen, om kort te gaan

Om de opbouw van een tekst te doorgronden heb je ook veel aan signaalzinnen. Met behulp van signaalzinnen maakt een schrijver duidelijk wat er volgt (aankondigend) of wat hij heeft behandeld (terugblikkend).

Soorten en voorbeelden signaalzinnen

aankondigend	Ik zal hier enkele voor- en nadelen van rekeningrijden bespreken. Maar aan het systeem kleven ook enkele bezwaren. Hoe is de opmars van het toerisme te verklaren?
terugblikkend	Van de besproken verklaringen lijkt de laatste me het meest aannemelijk.
aankondigend én terugblikkend	Welke conclusie kunnen we nu uit bovenstaande onderzoeksresultaten trekken?

examenbundel >

vwo Nederlands
vwo Engels
vwo Duits
vwo Frans
vwo Economie
vwo Bedrijfseconomie
vwo Maatschappijwetenschappen
vwo Geschiedenis
vwo Aardrijkskunde
vwo Wiskunde A
vwo Wiskunde B
vwo Wiskunde C
vwo Scheikunde
vwo Biologie
vwo Natuurkunde

samengevat }

vwo Economie
vwo Bedrijfseconomie
vwo Maatschappijwetenschappen
vwo Geschiedenis
vwo Aardrijkskunde
vwo Wiskunde A
vwo Wiskunde B
vwo Wiskunde C
vwo Scheikunde
vwo Biologie
vwo Natuurkunde
havo/vwo Nederlands 3F/4F
havo/vwo Rekenen 3F

Tips, tricks en informatie die jou helpen bij het slagen voor je eindexamen vind je op examenbundel.nl! Nog meer kans op slagen? Volg ons ook op social media. #geenexamenstress

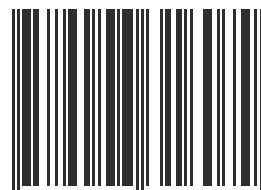
examenidoom + examenbundel + samengevat + zeker slagen! = #geenexamenstress

examenidoom

vwo Engels
vwo Duits
vwo Frans

zeker slagen !

voor vmbo, havo én vwo

9 789006 316070